

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ARCHYVARO TARNYBA

2011 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2012-02-23 Nr. V6-45
Vilnius

I. STRATEGINIŲ POKYČIŲ ĮGYVENDINIMAS

Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba, vykdydama savo misiją – dalyvauti formuojant ir įgyvendinti valstybės politiką dokumentų ir archyvų valdymo ir naudojimo srityje, kad Nacionalinis dokumentų fondas būtų efektyviai administruojamas ir prieinamas visuomenei, itin daug dėmesio skyrė Lietuvos dokumentinio paveldo populiarinimui, prieigos prie dokumentų ir dokumentų valdymo sistemų modernių informacinių technologijų priemonėmis tobulinimui, teikiamų paslaugų kokybės gerinimui bei dokumentų ir archyvų valdymo srities valstybinio administravimo reglamentavimui.

Nuo 2011 m. sausio 1 d. Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos veiklos kryptys buvo apibrėžtos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18 straipsnių, antrojo skirsnio pavadinimo pakeitimo, 9 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir Įstatymo priedo papildymo įstatymo (Žin., 2010, Nr. 79-4055) (toliau – Dokumentų ir archyvų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo) nuostatas. Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. veiklos 4 prioritetą „Modernus valstybės valdymas siekiant naujos paslaugų kokybės“ (1 ir 2 kryptis „Lengvai prieinamos ir kiekvienam žmogui suprantamos informacijos apie paslaugas užtikrinimas, paslaugų prieinamumo didinimas ir kokybės gerinimas naudojant informacines ir ryšių technologijas; Administravimo paslaugų efektyvumo didinimas ir visuotinis „vieno langelio“ principo taikymas“) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų programos įgyvendinimo priemonės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 189, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba įgyvendino Europos Sąjungos lėšomis finansuojamus projektus „Elektroninio archyvo infrastruktūros sukūrimas“, „Valstybinės archyvų sistemos darbuotojų mokymai“ ir toliau tęsia projektą „Integralios administracinių paslaugų sistemos sukūrimas“.

Siekiant, kad kuo didesnė Nacionalinio dokumentų fondo dokumentų dalis būtų prieinama modernių informacinių technologijų priemonėmis, įgyvendinant įvairius skaitmeninimo projektus toliau kryptingai vykdomi valstybės archyvų saugomų dokumentų skaitmeninimo darbai.

Nuolat didėjant dokumentuose, registruose ir informacinėse sistemose kaupiamos informacijos kiekiams, brangstant vadinamųjų „popierinių“ dokumentų saugojimui bei ryškėjant vieningos Nacionalinio dokumentų fondo informacijos paieškos sistemos poreikiui, pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ įgyvendinimo priemonę „Sąveikumas“ Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba 2009–2011 m. įgyvendino projektą „Elektroninio archyvo infrastruktūros sukūrimas“. Šis projektas buvo finansuojamas Europos Sąjungos lėšomis. Projekto tęstinumui užtikrinti investicinio projekto galimybių studijoje buvo numatyta, kad informacinės sistemos palaikymo ir eksploatavimo išlaidoms padengti iš valstybės biudžeto vidutiniškai reikės 1,65 mln. litų. Dabar 2012 metams priemonei „Sukurti elektroninių dokumentų perdavimo ir ilgalaikio bei nuolatinio saugojimo valstybės archyvuose infrastruktūrą ir asmenų informacinius poreikius atitinkančią prieigą prie Nacionalinio dokumentų fondo informacijos, užtikrinti šios prieigos administravimą“, kuri yra ir Viešojo administravimo tobulinimo tarpinstitucinio veiklos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 131 (Žin., 2011, Nr. 15-680), 2.2.2 priemonė, skirta

vos 117 tūkst. litų. Be to, nepakanka lėšų sukurtos informacinės sistemos techninei priežiūrai ir plėtrai (2012 m. skirta 100 tūkst. litų).

2012 m. spalio 31 d. Lietuvos centrinis valstybės archyvas baigs įgyvendinti Europos regioninės plėtros fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamą projektą „Lietuvos dokumentinis kinas internete (e-kinas)“. Lietuvos centrinis valstybės archyvas, kuris yra tiesiogiai atsakingas už Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo, skaitmeninio turinio saugojimo ir prieigos strategijos įgyvendinimo priemonių 2009–2013 metų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 493, numatytos 2.1.2 priemonės „Sukurti Lietuvos dokumentinio kino archyvą ir prieigą prie jo internete“ įgyvendinimą, turės vykdyti išipareigojimą užtikrinti projekto tęstinumą – penkerius metus nekeisti ir nenutraukti veiklos, kuriai buvo skirtos projekto finansavimo lėšos. Tam archyvas penkerius metus turės išlaikyti 3 aukštos kvalifikacijos darbuotojus, todėl šioms pareigybėms taip pat bus būtinas papildomas finansavimas.

Siekiant užtikrinti Nacionalinio dokumentų fondo dokumentų išsaugojimą, susiduriama dar su viena opia valstybinės archyvų sistemos problema – nepakankamu finansavimu, skiriamu dokumentų saugojimo sąlygoms gerinti. Nepaisant to, kad archyvų pastatai turi atitikti itin griežtus gaisrinės saugos reikalavimus, o dokumentų saugyklose privaloma palaikyti tinkamą mikroklimatą, kuris turi atitikti Dokumentų saugojimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. V-157 (Žin., 2012, Nr. 2-64), nustatytus optimalius mikroklimato (oro temperatūros ir santykinės drėgmės) parametrus, didžiosios dalies valstybės archyvų pastatų būklė yra prasta, o optimalius mikroklimato parametrus šiuo metu atitinka vos 29 procentai valstybės archyvų dokumentų saugyklų. Jei nebus skirtas pakankamas finansavimas technologinėms sistemoms, užtikrinančioms saugyklų mikroklimatą, įrengti arba nusidėvėjusiai įrangai pakeisti (detalesnė informacija pateikiama šioje ataskaitoje, aptariant 4 tikslą), kyla reali grėsmė dokumentų fizinei būklei – taigi ir pačių dokumentų išsaugojimui.

Vykdydama archyvų ir dokumentų srities valstybinį administravimą, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba yra pradėjusi tris investicinius valstybės archyvų pastatų renovacijos projektus: „Archyvų komplekso pastato Vilniuje, Mindaugo g. 8 rekonstravimas ir priestato statyba“, „Lietuvos valstybės istorijos archyvo pastato Vilniuje, Gerosios Vilties g. 10 rekonstravimas“ (projekto sąmatinė vertė – 17 mln. litų) ir „Panevėžio apskrities archyvo pastato, M. Valančiaus g. 3 rekonstravimas“ (projekto techninis projektas parengtas 2003 m., projekto sąmatinė vertė – 5,6 mln. litų, statybos leidimas galioja iki 2013 m.). 2011 metais lėšų – 1957 tūkst. litų buvo skirta tik projektui „Archyvų komplekso pastato Vilniuje, Mindaugo g. 8 rekonstravimas ir priestato statyba“ vykdyti, tačiau lėšų poreikis pradėtai rekonstrukcijai užbaigti yra bene aštuonis kartus didesnis – 15,4 mln. litų. Sprendimus dėl archyvų pastatų renovacijos ir investicinių projektų finansavimo būtina priimti neatidėliotinai, nes itin vertinga valstybės dokumentinio paveldo dalis, saugoma Lietuvos valstybės istorijos archyve, nyksta dėl nepalankaus saugyklų mikroklimato, o Panevėžio apskrities archyvo saugyklos perpildytos iki kritinės ribos, todėl archyvas negali vykdyti jam nustatytos funkcijos – priimti saugoti dokumentus iš valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų.

Strateginiame veiklos plane numatytą Nacionalinio dokumentų fondo administravimo programą vykdė Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba, kuri yra Vyriausybės įstaiga, priskirta Lietuvos Respublikos kultūros ministro reguliavimo sričiai, ir 15 valstybės archyvų.

II. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Strateginis tikslas – išsaugoti ir populiarinti Lietuvos dokumentinį paveldą, skatinti visuomenės domėjimąsi istorine atmintimi, didinti dokumentų valdymo efektyvumą ir jų prieinamumą.

Strateginio tikslo įgyvendinimą apibūdina trys efekto vertinimo kriterijai, atspindintys esminius pagrindinėse veiklos srityje pasiektus rezultatus.

E 01-01 efekto kriterijus Sudarytos sąlygos elektroniniams dokumentams funkcionuoti ir išsaugoti.

Šio efekto kriterijaus 2011 metų planuojama reikšmė, vertinant priemonių, įgyvendintų kuriant elektroninio archyvo infrastruktūrą, visumą, buvo 90 proc. Pasiektas rezultatas – 98 proc. Metinis veiklos plano įvykdymo procentas – 108,9.

2011 m. baigtas įgyvendinti projektas „Elektroninio archyvo infrastruktūros sukūrimas“ pagal ekonomikos augimo veiksmų programos prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ įgyvendinimo priemonę „Sąveikumas“. Projektas buvo finansuojamas Europos Sąjungos lėšomis (projekto kodas VP2-3.1-IVPK-06-V-01-001). Šio projekto rezultatas – sukūrus elektroninio archyvo infrastruktūrą ir pradėjus funkcionuoti Elektroninio archyvo informacinei sistema (EAIS), sudaryta galimybė įstaigoms elektroniniu būdu teikti apskaitos dokumentų duomenis valstybės archyvams ir elektroniniu būdu atlikti visą šių duomenų derinimo procesą, taip pat perduoti nuolat saugomus elektroninius dokumentus į valstybės archyvus. Elektroninių dokumentų sudarymo ir tikrinimo priemonėmis, pateiktomis viešai, tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys gali sudaryti ir tikrinti oficialius elektroninius dokumentus. Vartotojai gali naudotis ne tik internetinėmis elektroninių dokumentų sudarymo programinėmis priemonėmis, bet ir kompiuteryje diegiama programine įranga.

2011 m. didelis dėmesys buvo skiriamas ir elektroninių dokumentų valdymo teisinio reglamentavimo tobulinimui.

E 01-02 efekto kriterijus Sukurta centralizuota valstybinės archyvų sistemos administracinių paslaugų sistema, leidžianti teikti ketvirto (bendradarbiavimo) lygio paslaugas, taikant vieno langelio principą.

Šio efekto kriterijaus 2011 metų planuojama reikšmė buvo 20 proc. Pasiektas rezultatas – 20 proc. Metinis veiklos plano įvykdymo procentas – 100.

Siekiant gerinti teikiamų paslaugų kokybę, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyboje ir valstybės archyvuose 2011 m. buvo toliau įgyvendinamas projektas „Integralios administracinių paslaugų sistemos sukūrimas“, finansuojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis (projekto kodas VP1-4.3-VRM-01-V-01-024). Vasario mėnesį buvo baigta veiklos procesų analizė, o rugsėjo 15 d., atlikus viešąjį pirkimą, su viešojo pirkimo laimėtoju buvo pasirašyta sutartis dėl Integralios administracinių paslaugų informacinės sistemos sukūrimo ir diegimo paslaugų pirkimo. 2012 m. sausio 1 d. Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyboje ir valstybės archyvuose buvo įdiegta ir pradėjo funkcionuoti dokumentų valdymo sistema. Projekto veikla tęsiama.

E 01-03 efekto kriterijus Visuomenės poreikiams tenkinti valstybės archyvuose kaupiamas Nacionalinio dokumentų fondo išliekamąją vertę turinčių dokumentų kiekis (apskaitos vienetų skaičius per metus)

Šio efekto kriterijaus 2011 metų planuojama reikšmė, vertinant valstybės archyvuose saugomo dokumentinio paveldo, kuriuo gali naudotis visuomenė, kiekio padidėjimą, buvo 45900 apskaitos vienetų per metus. Pasiektas rezultatas – 61208 apskaitos vienetų. Metinis veiklos plano įvykdymo procentas – 133,4.

Didesnę šio efekto kriterijaus reikšmę lėmė didesnis valstybės archyvų priimtų saugoti dokumentų kiekis – 49723 apsk. vnt. (planuota 41000 apsk. vnt.) ir didesnis valstybės archyvų sutvarkytų dokumentų kiekis – 11485 apsk. vnt. (planuota 4900 apsk. vnt.).

Paminėtina, kad pagal Dokumentų ir archyvų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo nuostatas, įsigaliojusias nuo 2011 m. sausio 1 d., valstybės archyvai administravo jiems priskirtą Nacionalinio dokumentų fondo dalį ir savarankiškai sprendė šio fondo dalies papildymo dokumentais klausimus.

Buvo gautas neplanuotas dokumentų kiekis iš nevalstybinių organizacijų ir privačių juridinių asmenų. Priimamų nuolat saugoti dokumentų kiekio padidėjimas taip pat sietinas ir su institucijomis, kurios tvarkydamos savo veiklos dokumentus nustatė, kad šie dokumentai turi išliekamąją vertę, ir dokumentai buvo priimti toliau saugoti.

Valstybės archyvams gavus mažiau nei planuota prašymų patvirtinti juridinius faktus, buvo peržiūrėti numatyti atlikti darbai ir didesnis dėmesys skirtas dokumentų sutvarkymui.

Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba, įgyvendindama strateginį tikslą, vykdė vieną – **Nacionalinio dokumentų fondo administravimo programą (01.02)** Programoje buvo numatyti šie tikslai:

1 tikslas – pagal kompetenciją užtikrinti dokumentų ir archyvų valdymo ir naudojimo politikos įgyvendinimą.

Įgyvendinant pirmąjį programos tikslą, vieni iš svarbiausių darbų – dalyvauti įgyvendinant valstybės politiką dokumentų ir archyvų valdymo ir naudojimo srityje bei formuoti vienodą dokumentų valdymo praktiką valstybės ir savivaldybių institucijose, įstaigose ir įmonėse.

Nuo 2011 m. sausio 1 d. įsigaliojusiam Dokumentų ir archyvų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatyme nustatyta, kad dokumentų valdymą ar naudojimą reglamentuojančius norminius teisės aktus priima Lietuvos vyriausiasis archyvaras. Todėl Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus priimti norminiai teisės aktai buvo pripažinti netekusiais galios ir Lietuvos vyriausiojo archyvaro patvirtinti naujai. Iš viso per 2011 metus peržiūrėti ir parengti 34 tokio pobūdžio norminiai teisės aktai. Svarbiausi iš jų: Bendrųjų dokumentų saugojimo terminų rodyklė, patvirtinta Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. V-100 (Žin., 2011, Nr. 32-1534), Dokumentų rengimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-117 (Žin., 2011, Nr. 88-4229), Dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklės, patvirtintos Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-118 (Žin., 2011, Nr. 88-4230), Elektroninių dokumentų valdymo taisyklės, patvirtintos Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. V-158 (Žin., 2012, Nr. 3-104). Parengti ir Teisės aktų projektų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemyje (toliau – TAPIS) paskelbti Elektroninių dokumentų specifikacijos reikalavimų aprašo projektas (TAPIS Nr. 11-4611-01) bei Valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių veiklos elektroninių dokumentų perdavimo valstybės archyvams taisyklių pakeitimo projektas (TAPIS Nr. 11-4627-01). Be šių dokumentų, buvo parengtas Elektroninio dokumento specifikacijos PDF-LT-V1.0 projektas (projektą rengė darbo grupė, sudaryta Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-121). Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba rengė galiojančių dokumentų valdymą reglamentuojančių teisės aktų taikymo rekomendacijas, buvo skaitomi pranešimai teisės aktų taikymo klausimais įstaigų organizuojamose konferencijose ar mokymuose. Valstybės archyvai taip pat teikė įstaigoms konsultacijas dokumentų ir archyvų valdymo klausimais, vedė seminarus teisės aktų, reglamentuojančių dokumentų ir archyvų valdymo srities įvairius aspektus, įgyvendinimo klausimais.

Valstybės archyvai prižiūrėjo, kaip jiems priskirtose valstybės ir savivaldybių institucijose, įstaigose ar įmonėse buvo laikomasi teisės aktuose nustatytų dokumentų ir archyvų valdymo ir naudojimo reikalavimų. Atliekant patikrinimus konstatuota, kad pastaruoju metu dokumentų valdymo klausimams įstaigose skiriamas vis didesnis dėmesys – atsakingiau paisoma nustatytų dokumentų rengimo, tvarkymo ir saugojimo reikalavimų, sekami teisinio reglamentavimo pasikeitimai, dažniau kreipiamasi dėl konsultacijų.

Per 2011 m. nemažai įstaigų pertvarkė turimas kompiuterizuotas dokumentų valdymo sistemas ir jose įdiegė elektroninių dokumentų valdymo modulį, o tai turėjo įtakos valstybės archyvų teikiamų konsultacijų pobūdžiui ir kompiuterizuotų dokumentų valdymo sistemų derinimo darbų apimčiai.

2011 m. prašymų išduoti juridinius faktus patvirtinančius dokumentus valstybės archyvuose saugomų dokumentų pagrindu, lyginant su 2010 m., pateikta 5,15 proc. mažiau: 2010 m. gauta 40309 prašymai, o 2011 m. – 38233. Prašymų mažėjimo tendencija ryški jau kelerius metus. Iš anksto numatyti prašymų išduoti juridinius faktus patvirtinančius dokumentus poreikį per ateinančius metus irgi nelengva – padidėjęs prašymų, pateikiamų valstybės archyvams, skaičius paprastai būna susijęs su naujai priimamais teisės aktais socialinių išmokų ar kompensacijų skyrimo, pilietybės suteikimo, pensijų apskaičiavimo ar kitais klausimais.

Siekiant pasisemti kitų šalių patirties, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos atstovai dalyvavo Europos archyvų grupės (EAG), Europos nacionalinių archyvarų tarybos (EBNA) ir Dokumentų gyvavimo ciklo valdymo forumo (DLM) susitikimuose, vykusių Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujančioje šalyje. Ši veikla sietina ir su Lietuvos pasirengimu pirmininkauti Europos Sąjungos Tarybai 2013 m. bei Lietuvoje numatomais organizuoti renginiais.

2 tikslas – užtikrinti Nacionalinio dokumentų fondo kaupimą ir išsaugojimą

Įgyvendindami antrąją programos tikslą, vykdydami savo pagrindinius uždavinius valstybės archyvai vertino, priėmė nuolat saugoti išliekamąją vertę turinčius dokumentus. 2011 m. įvertinta ir priimta saugoti daugiau nei planuota dokumentų. Buvo gautas neplanuotas dokumentų kiekis iš privačių juridinių asmenų ir nevalstybinių organizacijų.

Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba ir valstybės archyvai dalyvauja įgyvendinant „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011–2019 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 389 (Žin., 2011, Nr. 42-1969). Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba kartu su Pasaulio lietuvių bendruomenės valdyba parengė užsienio lietuvių archyvų tvarkymo ir panaudojimo veiksmų planą, kuriame numatyti veiksmai siekiant užtikrinti užsienio lietuvių archyvų dokumentų tolesnį išsaugojimą, informacijos apie juos sklaidą.

2011 m. pabaigoje baigtas vykdyti Europos Sąjungos lėšomis finansuotas projektas „Elektroninio archyvo infrastruktūros sukūrimas“. Sudaryta galimybė įstaigoms elektroniniu būdu teikti apskaitos dokumentų duomenis valstybės archyvams, elektroniniu būdu atlikti visą šių duomenų derinimo procesą, taip pat perduoti nuolat saugomus elektroninius dokumentus į valstybės archyvus. Siekiant kuo veiksmingiau panaudoti sukurtos infrastruktūros ir pradėjusios funkcionuoti Elektroninio archyvo informacinės sistemos galimybes, į sistemos funkcionalumo išbandymo procesą buvo įtrauktos ir kitos institucijos, taip pat didelis dėmesys skirtas informacijos apie Elektroninio archyvo informacinę sistemą sklaidai.

Įgyvendinant investicinį projektą „Archyvų komplekso pastato Vilniuje, Mindaugo g. 8 rekonstrukcija ir priestato statyba“, už skirtas lėšas atlikti priestato ir jungiamosios galerijos statybos darbai.

3 tikslas – plėsti prieigos prie Nacionalinio dokumentų fondo galimybes.

Įgyvendindami Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo, skaitmeninio turinio saugojimo ir prieigos strategiją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 493 (Žin., 2009, Nr. 66-2624), valstybės archyvai vykdė skaitmeninimo darbus, diegė informacines technologijas, plėsdami informacijos paieškos ir sklaidos galimybes (2011 metų kultūros paveldo skaitmeninimo rezultatų ataskaita 2012-01-21 Nr. (1.13) V4-135 pateikta Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai).

Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba, Lietuvos centrinis valstybės archyvas ir Lietuvos valstybės istorijos archyvas Nyderlandų nacionalinio archyvo iniciatyva dalyvavo diskusijoje dėl galimybės dalyvauti Europos Sąjungos šalių narių archyvų institucijų vykdomame APEX (angl. *Archives Portal Europe network of eXcellence*) projekte, kuris bus pradėtas vykdyti 2012 m. II ketvirtį. Įgyvendinant šį projektą, apie 20 000 valstybės archyvuose saugomų dokumentų skaitmeninių vaizdų bus pateikti viešai prieigai per bendrą Europos kultūros paveldo portalą.

Valstybės archyvai teikė informaciją apie jų saugomus užsienio lietuvių archyvus VDU Išeivijos studijų centrui (buvo pateiktos 88 anketos), taip pat buvo skaitomi pranešimai valstybės archyvų saugomo paveldo klausimais mokslinėse konferencijose ar kituose renginiuose. Nemažėjantis domėjimasis valstybės archyvų saugomais dokumentais ir toliau rodo jų sklaidos, siekio būti atviromis ir visuomenei naudingomis organizacijomis rezultatus. Vis plačiau edukaciniais ir švietimo tikslais naudojami dokumentai rodo, jog valstybės archyvuose saugomi dokumentai pagrįstai laikytini Europos kultūros paveldo dalimi.

Valstybės archyvų dokumentai gana gausiai buvo naudojami organizuojant parodas, leidžiant leidinius ar rengiant pranešimus. Valstybės archyvai parengė 18 kilnojamųjų parodų, iš jų

„Laisvės vardas – Lietuva“, „Tapytojui Vytautui Mackevičiui – 100“. Dalyvauta rengiant Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos parodą „Laisvės gynimas 1990–1991 m.“, taip pat parodas „Sausio 13 d. išsaugoję laisvę“ ir „Po svetimu dangum: Lietuvos gyventojai sovietų lageriuose ir tremtyje 1940–1958 m.“, eksponuotas Europos Parlamente, taip pat rengiant daugelį kitų parodų. Minint Lietuvos Respublikos archyvų 90-metį, visuomenei pristatyta atnaujinta Lietuvos archyvų interneto svetainė www.archyvai.lt, suteikianti galimybes plačiau susipažinti su valstybės archyvų veikla, ir virtuali paroda simboliniu pavadinimu „90 praeities akimirka“.

4 tikslas – siekti efektyvios Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos ir valstybės archyvų veiklos.

Įsigaliojus Dokumentų ir archyvų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymui, 2011 m. pradžioje buvo patvirtinta Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos struktūra, darbo reglamentas, parengti ir patvirtinti tarnybos skyrių nuostatai, valstybės tarnautojų pareigybių aprašymai. Taip pat buvo pakeisti valstybės archyvų nuostatai.

Vykdamas Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos valdymo tobulinimo grupės 2011 m. veiklos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2011 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. IV-18, 5 punkto nuostatas, buvo teikta informacija ir siūlymai dėl valstybės archyvų struktūrų optimizavimo. (Atsižvelgdami į archyvų nuostatus, įgyvendinamas funkcijas bei skiriamus valstybės biudžeto asignavimus, siūlymus teikė ir patys archyvai). Vertinant valstybės archyvų administracijų struktūrų optimizavimo galimybes, buvo atlikta pareigybių skaičiaus kitimo analizė, lyginant darbuotojų skaičių ir darbų apimtį.

Nuolat buvo vertinamas Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybai ir valstybės archyvams skirtų asignavimų panaudojimas, užtikrinant racionalų lėšų panaudojimą, vadovaujantis patikimos biudžetinių įstaigų finansų politikos principais. 2011 m., kaip ir anksčiau, pagrindinis Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos ir valstybės archyvų finansavimo šaltinis buvo asignavimai iš valstybės biudžeto (16,1 mln. litų) ir biudžetinių įstaigų pajamų įmokos (0,8 mln. litų). Gauti asignavimai naudoti itin taupiai ir tik būtiniausioms reikmėms, smarkiai apribotos išlaidos prekėms ir paslaugoms įsigyti, tarnybinėms komandiruotėms.

Lyginant su 2008 m. net 35,3 % sumažinus iš biudžeto skiriamus asignavimus, į kitus metus valstybės archyvai kasmet pereina slegiami skolų naštos. Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos ir valstybės archyvų išiskolinimai pagal Mokėtinų ir gautinų sumų 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaitą (4 forma) metų pabaigoje iš biudžeto lėšų sudarė 584,9 tūkst. litų, iš jų – 346,6 tūkst. litų sudarė išiskolinimai paslaugų tiekėjams už lapkritį ir gruodį suteiktas komunalines, ryšių ir kitas paslaugas Nors asignavimai komunalinėms išlaidoms, lyginant su 2010 m., padidėjo, dėl augančių elektros energijos bei ir šilumos tiekimo kainų beveik visų valstybės archyvų asignavimai komunalinėms išlaidoms jau buvo panaudoti per 2011 metų I pusmetį, nes metų pradžioje 278,7 tūkst. litų panaudota buvusiems išiskolinimams padengti.

Stiprinant valstybinės archyvų sistemos darbuotojų administracinius gebėjimus, gilinant jų žinias bei kompetenciją informacinių technologijų panaudojimo ir dokumentų perkėlimo į elektroninę erdvę srityse, buvo vykdomas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamas projektas „Valstybinės archyvų sistemos darbuotojų mokymai“. Per 2011 metus mokymuose dalyvavo net 362 Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos ir valstybės archyvų darbuotojai. Vadovaujančiojo lygmens darbuotojams buvo pasiūlyti mokymai strateginio planavimo ir valdymo, struktūros ir procesų efektyvumo didinimo, kaitos vadybos, veiklos efektyvumo vertinimo, darbuotojų motyvavimo, komandos formavimo, konfliktų sprendimo ir valdymo, projektų rengimo ir valdymo temomis. Be bendrųjų temų, archyvų darbuotojams buvo siūlomi ir specialieji mokymai elektroninių dokumentų valdymo ir priežiūros, elektroninio dokumento sandaros bei gyvavimo ciklo, elektroninio parašo taikymo, elektroninių dokumentų valdymo sistemų diegimo ir derinimo temomis.

5 tikslas – tenkinti vartotojų poreikius, teikiant įstatymų nustatytas paslaugas.

Įgyvendinant šį tikslą buvo teikiamos Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo

nustatytos valstybės archyvų dokumentų saugojimo, tvarkymo, paieškos, kopijavimo, konsultavimo ir kt. paslaugos. Valstybės archyvų duomenimis, iš visų galimų teikti paslaugų vyravo dokumentų paieškos ir kopijavimo paslaugos.

2011 metais mokamų paslaugų vartotojų kiekis, lyginant su 2010 m., kiek sumažėjo (2010 m. buvo 22571, o 2011 m. – 21455), tačiau gerokai išaugo vartotojų užsakomų dokumentų kopijų skaičius. Fizinį ir juridinių asmenų, kurie kreipėsi į valstybės archyvus, bei skaitytojų užsakymu buvo pagaminta 80949 analoginių ir 41178 skaitmeninių kopijų (planuota atitinkamai 60203 ir 6570). Bendras vartotojų užsakymu pagamintų skaitmeninių kopijų kiekis 6 kartus viršijo planuotus rodiklius.

Įgyvendindami įvairius projektus, 2011 m. valstybės archyvai suteikė paslaugų už 140 tūkst. litų (planuota suteikti paslaugų už 87 tūkst. litų). Lietuvos ypatingasis archyvas, vykdydamas bendradarbiavimo su Lenkijos Tautos atminties instituto Nusikaltimų prieš lenkų tautą persekiojimo komisija sutartį, pagamino 20960 vaizdų iš rašytinių dokumentų ir mikrofilmų. Lietuvos valstybės istorijos archyvas pagal sutartį su Jutos (JAV) genealogų draugija tęsė fondo „Vilniaus Romos katalikų vyskupijos dvasinė konsistorija“ dokumentų mikrofilmavimo darbus: mikrofilmuota 270 bylų, pagaminta ir išsiųsta draugijai per 145 tūkst. kadru (negatyvų). Iš draugijos archyvo poreikiams gauta per 138 tūkst. kadru (diazos pozityvų). Be to, Jutos genealogų draugija savo lėšomis ir technine pagalba modernizavo dokumentų mikrofilmavimo įrangą, sumontuotą Lietuvos valstybės istorijos archyve.

Vykdamas bendradarbiavimo susitarimą su Žydų tautos istorijos centriniu archyvu (Izraelis), buvo toliau mikrofilmuojami ir kopijuojami Lietuvos centrinio valstybės archyvo ir Lietuvos valstybės istorijos archyvo dokumentų fondai: pagaminti 50308 kadrai antros kartos pozityvų mikrofilmų (iš Lietuvos centrinio valstybės archyvo dokumentų – 27970 kadru, iš Lietuvos valstybės istorijos archyvo dokumentų fondų – 22338 kadrai).

2011 m. buvo pakeistas Valstybės archyvų teikiamų mokamų paslaugų kainoraštis. Kainoraščio projektą, pateiktą Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, parengė Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. sausio 13 d. įsakymu sudaryta darbo grupė. Kartu buvo pateikta ir atskira įkainių apskaičiavimo metodika, nes daugelis įkainių, nustatytų Valstybės archyvų mokamų paslaugų kainoraštyje, patvirtintame Lietuvos archyvų departamento generalinio direktoriaus 2002 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-45 (Žin., 2002, Nr. 47-1831), neatitiko realių darbo sąnaudų.

Siekiant palengvinti valstybės archyvuose saugomų dokumentų paiešką bei suteikti galimybę vartotojams atlikti paiešką ne tik dokumentų saugotojo patalpose, 2011 m. daug dėmesio buvo skiriama informacijos perkėlimo į Elektroninio archyvo informacinę sistemą darbams.

Aktualios ir naudingos informacijos vartotojams pateikimas 2011 m. buvo išskirtas kaip viena prioritetinių Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos veiklos kryptių. Informacijos sklaidai pasitelkiant naujausias technologijas, buvo atnaujinta ir iš esmės pertvarkyta valstybinės archyvų sistemos interneto svetainė. Ji tapo kur kas patrauklesnė vizualiai, patogesnė funkciniu požiūriu, informacijos apie Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos ir valstybės archyvų teikiamas paslaugas paieška tapo lengvesnė ir aiškesnė.

Atsižvelgiant į tai, kad į valstybės archyvus kreipiasi nemažai užsienio piliečių, greta Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos sukurtos ir viešai naudoti pateiktos laisvai platinamos elektroninių dokumentų sudarymo ir patikrinimo priemonės vartotojo sąsajos lietuvių kalba pateikiamos ir vartotojo sąsajos anglų ir prancūzų kalbomis, skirtos sudaryti ir tikrinti elektroniniu parašu pasirašytiems elektroniniams dokumentams, atitinkantiems Elektroniniu parašu pasirašyto elektroninio dokumento specifikacijos ADOC-V1.0, patvirtintos Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2009 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. V-60 (Žin., 2009, Nr. 108-4574), reikalavimus. Taigi galimybę sudaryti (pasirašyti ir patikrinti) nurodytosios specifikacijos reikalavimus atitinkančius elektroninius dokumentus turi ne tik Lietuvos, bet ir užsienio juridiniai ar fiziniai asmenys.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos, tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		
		metinis	įvykdyta	įvykdymo
	Tikslas „Pagal kompetenciją užtikrinti dokumentų ir archyvų valdymo ir naudojimo politikos įgyvendinimą“			
R-302-01-01	Sukurta integrali administracinių paslaugų informacinė sistema (vnt.)	0	0	100
R-302-01-02	Suteiktų administracinių paslaugų kiekis (vnt.)	88000	91898	104,4
	Uždavinys „Rengti ir tobulinti reguliavimo srities teisės aktus, atsižvelgiant į viešojo administravimo pokyčius, kitų šalių patirtį“			
P-302-01-01-01	Parengtų reguliavimo srities teisės norminių aktų skaičius (vnt.)	40	34	85
P-302-01-01-02	Parengtų išvadų dėl gautų derinti teisės aktų projektų skaičius (vnt.)	800	1631	203,9
P-302-01-01-03	Parengtų Lietuvos pozicijos dėl ES dokumentų skaičius (vnt.)	15	11	73,3
	Uždavinys „Kontroliuoti, kaip administruojamas Nacionalinis dokumentų fondas, formuoti vienodą dokumentų valdymo praktiką valstybės ir savivaldybių institucijose, įstaigose, įmonėse“			
P-302-01-02-01	Institucijų, įstaigų, įmonių, kuriose prižiūrimas dokumentų valdymas, skaičius (vnt.)	927	908	97,95
P-302-01-02-02	Įvertintų įstaigų kurių kompiuterizuotų dokumentų valdymo sistemų skaičius (vnt.)	10	16	160
P-302-01-02-03	Įvertintų įstaigų pateiktų derinti apskaitos dokumentų kiekis (vnt.)	5000	8540	170,8
P-302-01-02-04	Institucijų, įstaigų, įmonių dokumentų valdymo patikrinimų skaičius (vnt.)	97	95	97,9
	Uždavinys „Teikti kokybiškas administracines paslaugas“			
P-302-01-03-01	Išduotų (patikslintų) ar panaikintų licencijų teikti dokumentų tvarkymo ar saugojimo paslaugas skaičius (vnt.)	15	20	133,3
P-302-01-03-02	Išnagrinėtų prašymų išduoti juridinius faktus patvirtinančius dokumentus ar pateikti su tuo susijusią informaciją skaičius (vnt.)	47200	39911	84,6

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos, tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		
		metinis	įvykdyta	įvykdymo
	Tikslas „Užtikrinti Nacionalinio dokumentų fondo kaupimą ir išsaugojimą“			
R-302-02-01	Sukurta elektroninio archyvo infrastruktūra (vnt.)	1	1	100
R-302-02-02	Valstybės archyvų priimtų ir jų sutvarkytų dokumentų kiekis (apsk. vnt.)	4900	11485	234,4
R-302-02-03	Saugyklų, kuriose yra techninės galimybės užtikrinti optimalų dokumentų saugojimo režimą, kiekis (proc.)	29 %	29 %	100
	Uždavinys „Kaupti ir saugoti išliekamąją vertę turinčius dokumentus“			
P-302-02-01-01	Priimtų saugoti dokumentų kiekis (apsk. vnt.)	41000	49723	121,3
P-302-02-01-02	Restauruotų ir konservuotų dokumentų kiekis (lapais)	19000	18664	98,2
P-302-02-01-03	Pagamintų mikrofilmų kiekis (kadrais)	500000	585606	117,1
P-302-02-01-04	Priimtų saugoti nacionalinių filmų kiekis (vnt.)	2	34	1700
	Uždavinys „Modernizuoti ir plėsti valstybės archyvų infrastruktūrą, gerinant dokumentų saugojimo ir prieinamumo sąlygas“			
P-302-02-02-01	Projekto „Elektroninio archyvo infrastruktūros sukūrimas“ įgyvendinimo apimtis (% nuo projekto vertės)	100 %	100 %	100
P-302-02-02-02	Projekto „Archyvų komplekso pastato Vilniuje, Mindaugo g 8 rekonstravimas ir priestato statyba“ įgyvendinimo apimtis (% nuo projekto vertės)	40 %	45 %	112,5
	Tikslas „Plėsti prieigos prie Nacionalinio dokumentų fondo galimybes“			
R-302-03-01	Dokumentų naudotojų skaičiaus kaita valstybės archyvuose (proc. lyginant su praėjusiais metais)	100,67 % (150 000)	87,64 % (131464)	87,1 / 87,6
R-302-03-02	Valstybės archyvuose saugomų skaitmenintų rašytinių dokumentų kiekis (apsk. vnt. / vaizdai) tūkst. vnt.	21 / 2600	23/2843	109,5 / 109,3
R-302-03-03	Prieigos prie saugomų dokumentų kompiuterizavimo lygis archyvų skaityklose (proc.)	4 %	5,14 %	128,5

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos, tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		
		metinis	įvykdyta	įvykdymo
	Uždavinys „Diegti informacines technologijas plečiant informacijos paieškos ir sklaidos galimybes, kurti saugomų dokumentų skaitmeninį turinį“			
P-302-03-01-01	Skaitmenintų rašytinių dokumentų skaičius (apsk. vnt. per metus)	1800	3394	188,6
P-302-03-01-02	Sukurtų skaitmeninių vaizdų skaičius (vnt. per metus)	376000	441634	117,46
P-302-03-01-03	Sukauptų ir papildytų informacijos aprašų kiekis informacinės sistemos „Lietuvos archyvų fondų sąvadas“ duomenų bazėje (vnt. per metus fondo ir apyrašo lygmenyje bendrai)	0	0	100
P-302-03-01-04	Interneto svetainės lankomumo rodikliai (apsilankymų skaičius)	100000	110000	110
	Uždavinys „Skatinti visuomenės domėjimąsi dokumentiniu paveldu, jį tirti ir populiarinti, užtikrinti teisės susipažinti su saugomais dokumentais realizavimą“			
P-302-03-02-01	Parengtų parodų, iš jų virtualių, skaičius	15 / 5	29/11	193,3 / 220
P-302-03-02-02	Dokumentų skaitytojų apsilankymų skaičius	27 000	36398	134,8
P-302-03-02-03	Įrengtų kompiuterizuotų darbo vietų archyvų skaityklose skaičius (vnt.)	18	8	44,4
	Tikslas „Siekti efektyvios Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos ir valstybės archyvų veiklos“			
R-302-04-01	Veiklai užtikrinti skirti asignavimai (proc. lyginant su praėjusiais metais)	100,5 %	100,7	100,2
	Uždavinys „Efektyviai administruoti archyvų sritis“			
P-302-04-01-01	Parengtų vidaus teisės aktų skaičius (vnt.)	2300	3327	144,7
P-302-04-01-02	Kvalifikaciją kėlusiu valstybės tarnautojų ir darbuotojų skaičius	215	362	168,4
	Tikslas „Tenkinti vartotojų poreikius, teikiant įstatymų nustatytas paslaugas“			
R-402-05-01	Paslaugų poreikio kaita (proc. lyginant su praėjusiais metais)	96,6 %	97,52 %	100,95
	Uždavinys „Užtikrinti kokybiškų paslaugų teikimą“			
P-402-05-01-01	Paslaugų vartotojų skaičius (vnt.)	20 000	21455	107,3
P-402-05-01-02	Suteiktų mokamų paslaugų vertė (tūkst. Lt)	877	854,7	97,5

Nepasiektų vertinimo kriterijų reikšmių priežastys:

P-302-01-01-01 Parengtų reguliavimo srities teisės norminių aktų skaičius (vnt.) Metinis įvykdymo procentas – 85.

Nebuvo priimtas Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo 2, 5, 7, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 19 straipsnių pakeitimo įstatymas (projekto TAPIS Nr. 11-2005) ir dėl to nebuvo pakeista dalis šio įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų.

P-302-01-01-03 Parengtų Lietuvos pozicijos dėl ES dokumentų skaičius (vnt.) Metinis įvykdymo procentas 73,3.

Š. m. birželio 29 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 779 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 9 d. nutarimo Nr. 21 „Dėl Europos Sąjungos reikalų koordinavimo“ pakeitimo“. Pagal naujo nutarimo nuostatas, nuo šiol pozicijos COREPER I ir COREPER II nediskusiniai darbotvarkės klausimais (A punktais) rengiamos tik tada, jeigu: (1) reikia išlygos (t. y., vertimo, laukimo ir (arba) parlamentinės); (2) Lietuva teikia deklaraciją ar numato jungtis prie kitų ES valstybių narių teikiamos deklaracijos; (3) Lietuva nepritaria ES teisės akto priėmimui ar kito dokumento patvirtinimui arba dėl to susilaiko. Visais kitais atvejais nediskusiniams klausimams pozicijos nerengiamos. Dėl šios priežasties pozicijos dėl ES dokumentų buvo rengiamos tik iki 2011 m. liepos mėnesio.

P-302-01-03-02 Išnagrinėtų prašymų išduoti juridinius faktus patvirtinančius dokumentus ar pateikti su tuo susijusią informaciją skaičius (vnt.) Metinis įvykdymo procentas 84,6

2011 m. prašymų išduoti juridinius faktus patvirtinančius dokumentus ar pateikti su tuo susijusią informaciją buvo pateikta beveik 2000 mažiau nei 2010 metais. Prašymų mažėjimo tendencija pastebima jau kelerius metus. Iš anksto prognozuoti prašymų išduoti juridinius faktus patvirtinančius dokumentus kitimo dinamiką gana sunku – padidėjęs prašymų, pateikiamų valstybės archyvams, skaičius paprastai būna susijęs su naujai priimamais teisės aktais socialinių išmokų ar kompensacijų skyrimo, pilietybės suteikimo, pensijų apskaičiavimo ar kitais klausimais. 2011 m. tokių teisės aktų, kurie būtų ryškiau įtakoję pateikiamų užklausų valstybės archyvams srautą, nebuvo. Mažesnę išnagrinėtų prašymų skaičių nulėmė objektyvios priežastys – mažesnis pateiktų prašymų skaičius.

R-302-03-01 Dokumentų naudotojų skaičiaus kaita valstybės archyvuose (proc. lyginant su praėjusiais metais) Metinis įvykdymo procentas 87,1 / 87,6.

Šiuos rezultatus lėmė paklausėjų, besikreipiančių į valstybės archyvus su prašymais išduoti juridinius faktus patvirtinančius dokumentus ar suteikti su tuo susijusią informaciją, skaičiaus mažėjimas.

P-302-03-02-03 Įrengtų kompiuterizuotų darbo vietų archyvų skaityklose skaičius (vnt.) Metinis įvykdymo procentas 44,4.

Įsivėlė techninė planavimo klaida – vietoje vertinimo kriterijaus P-302-03-02-03 reikšmės 18 turėjo būti nurodyta 8.

Viršytų vertinimo kriterijų reikšmių priežastys (vertinamos reikšmės, viršijusios planuotas reikšmes 120 procentų):

P-302-01-01-02 Parengtų išvadų dėl gautų derinti teisės aktų projektų skaičius (vnt.) Metinis įvykdymo procentas 203,9.

Buvo gauta derinti kur kas daugiau nei planuota teisės aktų dėl apskaitos dokumentų (dokumentų registrų sąrašo, bylų apyrašų sąrašo patvirtinimo ar pakeitimo).

P-302-01-02-02 Įvertintų įstaigų kuriamų kompiuterizuotų dokumentų valdymo sistemų skaičius (vnt.) Metinis įvykdymo procentas 160.

Diegdamas elektroninių dokumentų valdymo funkcionalumą, įstaigos derino turimas kompiuterizuotas dokumentų valdymo sistemas, nors šie darbai nebuvo numatyti.

P-302-01-02-03 Įvertintų įstaigų pateiktų derinti apskaitos dokumentų kiekis (vnt.) Metinis įvykdymo procentas 170,8.

Valstybės archyvai įvertino ir nuolat saugoti priėmė daugiau nei planuota dokumentų. Nurodytoji aplinkybė taip pat turėjo įtakos suderintų apskaitos dokumentų (apyrašų ir kitų) kiekiui.

Buvo derinami įstaigų išlaptintos dokumentacijos planai bei nevalstybinių organizacijų, privačių juridinių asmenų, kurių dokumentai papildys Nacionalinį dokumentų fondą, apskaitos dokumentai.

P-302-01-03-01 Išduotų (patikslintų) ar panaikintų licencijų teikti dokumentų tvarkymo ar saugojimo paslaugas skaičius (vnt.) Metinis įvykdymo procentas 133,3

Pasikeitus teisiniam reglamentavimui, nuo 2011 m. dėl licencijų teikti dokumentų tvarkymo paslaugą galėjo kreiptis ne tik juridiniai, bet ir fiziniai asmenys, todėl buvo pateikta daugiau nei įprastai prašymų išduoti licencijas.

R-302-02-02 Valstybės archyvų priimtų ir jų sutvarkytų dokumentų kiekis (apsk. vnt.) Metinis įvykdymo procentas 234,4

Valstybės archyvai įvertino ir nuolat saugoti priėmė daugiau nei planuota dokumentų, taip pat iš privačių ir nevalstybinių juridinių asmenų perimta dokumentų, kurie plane nebuvo numatyti. Priimamų nuolat saugoti dokumentų kiekio padidėjimas sietinas su institucijomis, kurios tvarkydamos savo veiklos dokumentus nustatė, kad šie dokumentais turi išliekamąją vertę, todėl dokumentai buvo priimti toliau saugoti į valstybės archyvus.

Kadangi perimta saugoti daugiau nei planuota dokumentų, daugiau jų ir buvo sutvarkyta.

P-302-02-01-01 Priimtų saugoti dokumentų kiekis (apsk. vnt.) Metinis įvykdymo procentas 121,3.

Priimti dokumentus iš fizinių, nevalstybinių juridinių asmenų nebuvo planuojama. Didelis kiekis dokumentų gautas iš Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato (tikslus priimtųjų dokumentų skaičius planuojant nebuvo aiškus ir paaiškėjo tik atrinkus dokumentus) ir iš Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (pareigūnų, atleistų iš tarnybos Lietuvos TSR vidaus reikalų sistemos įstaigose iki 1990 m., bylos).

P-302-02-01-04 Priimtų saugoti nacionalinių filmų kiekis (vnt.) Metinis įvykdymo procentas 1700.

Lietuvos Respublikos kino įstatymo (Žin., 2002, Nr. 31-1107) 14 straipsnio 2 punkte yra įtvirtinta nuostata, kad Vyriausybės įgaliota institucija, atsakinga už kino paveldo apsaugą, priima saugoti nacionalinių filmų, kurių gamyba iš dalies ar visiškai finansuojama iš valstybės biudžeto, originalias medžiagas. Kol nebuvo priimti teisės aktai, reglamentuojantys detalesnes šių įstatymo nuostatų įgyvendinimo procedūras, nacionalinių filmų perdavimas Lietuvos centriniam valstybės archyvu buvo sunkiai prognozuojamas. Po Valstybės kontrolės 2011 m. gegužės 31 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. FA-P-50-4-46 pateiktų rekomendacijų dėl tinkamo kino paveldo kaupimo užtikrinimo, į Lietuvos centrinį valstybės archyvą buvo perduota žymiai daugiau nacionalinių filmų originalių medžiagų. Nuo 2012 m. gegužės 1 d. įsigaliosiančiame naujajame Lietuvos Respublikos kino įstatymo pakeitimo įstatyme (Žin., 2012, Nr. 6-192) numatytas tinkamai reglamentuotas nacionalinių kino filmų originaliųjų medžiagų perdavimas archyvui.

R-302-03-03 Prieigos prie saugomų dokumentų kompiuterizavimo lygis archyvų skaityklose (proc.) Metinis įvykdymo procentas 128,5

Viršytą įvykdymo procentą įtakojo valstybės archyvų sprendimai dėl atnaujintų esamų kompiuterių panaudojimo archyvų skaityklose.

P-302-03-01-01 Skaitmenintų rašytinių dokumentų skaičius (apsk. vnt. per metus). Metinis įvykdymo procentas 188,6.

Skaitmeninimo apimtys padidėjo dėl neplanuotų darbų vykdant projektą „Virtualios elektroninio paveldo sistemos plėtra“, kuris į veiklos planavimo dokumentus nebuvo įtrauktas, ir skaitmeninimo darbų, atliekamų Lietuvos ypatingojo archyvo ir Lenkijos tautos atminties instituto Nusikaltimų prieš lenkų tautą persekiojimo komisijos pasirašytos bendradarbiavimo sutarties pagrindu.

P-302-03-02-01 Parengtų parodų, iš jų virtualių, skaičius. Metinis įvykdymo procentas 193,3 / 220.

Planuotas parengtų parodų skaičius buvo viršytas dvigubai, nes valstybės archyvai ne tik patys rengė temines ar progines parodas, bet ir gana aktyviai prisidėjo prie kitų įstaigų ir organizacijų iniciatyva rengiamų parodų.

P-302-03-02-02 Dokumentų skaitytojų apsilankymų skaičius Metinis įvykdymo procentas 134,8

Tam turėjo įtakos intensyvesnis dalyvavimas edukaciniuose, kultūriniuose projektuose, populiarinant dokumentinį paveldą, rengiant parodas, renginius, skelbiant publikacijas.

P-302-04-01-01 Parengtų vidaus teisės aktų skaičius (vnt.) Metinis įvykdymo procentas 144,7

Didesnis parengtų vidaus teisės aktų skaičius tiesiogiai susijęs su Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos struktūriniais pokyčiais. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1786 „Dėl Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavadinimo pakeitimo, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos nuostatų patvirtinimo ir pavedimo kultūros ministerijai“ buvo patvirtinti Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos nuostatai, vėliau buvo keičiami ir valstybės archyvų nuostatai.

P-302-04-01-02 Kvalifikaciją kėlusią valstybės tarnautojų ir darbuotojų skaičius Metinis įvykdymo procentas 168,4.

Šiuos rezultatus lėmė valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, kaita bei metų eigoje padidėjęs poreikis atskiroms mokymų temoms. Darbuotojai kur kas aktyviau nei planuota dalyvavo specialiuosiuose mokymuose elektroninių dokumentų valdymo ir priežiūros, elektroninio dokumento sandaros bei gyvavimo ciklo, elektroninio parašo taikymo, elektroninių dokumentų valdymo sistemų temomis, tobulino kompiuterinio raštingumo įgūdžius, intensyviai gilino anglų kalbos žinias. Įgytos žinios ir gebėjimai suteiks galimybę archyvams pagerinti teikiamų paslaugų kokybę, užtikrinti kokybišką klientų aptarnavimą ir efektyvų vadovavimą archyvų sistemos darbui.

PROGRAMOS ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS

Asignavimai	Patvirtinti (patikslinti) asignavimai, tūkst. litų	Panaudoti asignavimai, tūkst. litų	Asignavimų panaudojimo procentas
Iš viso asignavimų programai (1+2)	17001	16910,3	99,5
Iš jų pagal finansavimo šaltinius:			
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas	17001	16910,3	99,5
iš jo:			
1.1. bendrojo finansavimo lėšos	16124	16123,3	100
1.2. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos			

1.3. tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos	877	787	89,7
2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)			

Pajamų įmokų, gautų į valstybės biudžetą, mažesni panaudojimo procentą lėmė tai, kad kai kurie valstybės archyvai metų pabaigoje neturėjo galimybių panaudoti visų lėšų: Mokesčių inspekcijos sąskaitoje liko 90,7 tūkst. litų, o valstybės archyvų banko surenkamosiose sąskaitose – 16,8 tūkst. litų pajamų įmokų už 2011 metus.

III. KOORDINUOJAMŲ TARPINSTITUCINIŲ VEIKLOS PLANŲ, PLĖTROS PROGRAMŲ IR STRATEGIJŲ ĮGYVENDINIMAS

Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba 2011 m. nekoordinavo tarpinstitucinių veiklos planų, plėtros programų ar strategijų.

IV. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-2012 metų programos įgyvendinimo priemonės

Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba ir valstybės archyvai dalyvavo įgyvendinant šias Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų programos įgyvendinimo priemones, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 189 (toliau – programa):

1) 2011 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18 straipsnių, antrojo skirsnio pavadinimo pakeitimo, 9 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir įstatymo priedo papildymo įstatymas, kuriame įstatyminis reglamentavimas papildytas tik elektroninio dokumento sąvoka. Atsižvelgiant į elektroninių dokumentų valdymo ypatumus, ypač jų ilgalaikiam išsaugojimui ir prieinamumui užtikrinti reikalingą infrastruktūrą, siekiant pakeisti dokumentų perdavimo valstybės archyvams tvarką bei numatant galimybę valstybės archyvams perduoti ne tik nuolat saugomus dokumentus, bet ir ilgai saugomus elektroninius dokumentus, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba teikė siūlymus Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai dėl Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo pakeitimo (siūlymai pateikti 2011 m. gegužės 16 raštu Nr. (1.10) V4-507) ir dalyvavo rengiant bei vertinant suinteresuotų institucijų pateiktas išvadas, taip pat analizavo galiojančių teisės aktų pakeitimo poreikį. (atitinka programos **IV dalies 30 nuostatą** „*Modernizuosime viešąjį administravimą, atsižvelgdami į šiuolaikinės visuomenės poreikius ir IRT teikiamas galimybes. Atsižvelgdami į gyventojų ir verslo poreikius, plėtosime elektroninės valdžios paslaugas*“ programos įgyvendinimo **5 priemonę** „**Parengti Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, siekiant tobulinti elektroninių dokumentų valdymo reglamentavimą**“).

2) 2011 m. pabaigoje baigtas vykdyti Europos Sąjungos lėšomis finansuotas projektas „Elektroninio archyvo infrastruktūros sukūrimas“ Sukūrus elektroninio archyvo infrastruktūrą, keičiasi prieigos prie valstybės archyvuose saugomų dokumentų galimybės: sukurta galimybė informacinių technologijų priemonėmis perduoti elektroninius dokumentus saugoti į valstybės archyvus, organizuoti patikimą jų saugojimą, vartotojams informacinių technologijų priemonėmis teikti prieigą prie dokumentų ir informacijos (atitinka programos **IV dalies 30 nuostatos 7 priemonę** „**Sukurti elektroninį archyvą**“).

3) Įgyvendinant programos **IV dalies 657 nuostatos 3 priemonę** „**Vykdyti valstybės archyvuose saugomų Lietuvos istorinio paveldo dokumentų skaitmeninimą**“ ir siekiant į skaitmeninę formą perkelti unikalius ir vertingus dokumentus bei plėsti prieigos prie Nacionalinio

dokumentų fondo galimybes, buvo tęsiami skaitmeninimo darbai ir vykdomi atskiri projektai. Iš viso per metus skaitmeninta istorinio paveldo dokumentų: 441634 vaizdai, 957 valandų vaizdo ir garso dokumentų, 3394 apskaitos vienetai rašytinių dokumentų, 18802 apskaitos vienetai fotodokumentų.

Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba kartu su projekto vykdytoju – Lietuvos nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka ir partneriais – Lietuvos bibliotekomis ir muziejais įgyvendina projektą „Virtualios elektroninio paveldo sistemos plėtra“ (projekto kodas Nr. VP2-3.1-IVPK-04-V-01-001), finansuojamą iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų. 2011 m. buvo skaitmenintos 577 bylos (84 818 vaizdai). Skaitmenintos bylos dar neskelbtos portale *epaveldas*. Darbai tęsiami.

Lietuvos centrinis valstybės archyvas vykdo projektą „Lietuvos dokumentinis kinas internete (e-kinas)“, finansuojamą iš ES struktūrinių fondų bei Ekonomikos augimo veiksmų programos prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ priemonės „Lietuvos kultūra informacinėje visuomenėje“ lėšų. Įgyvendinant šį projektą 2011 metais buvo skaitmeninta 300 objektų – dokumentinių filmų. Internete jie dar neprieinami – vieša prieiga internete bus galima tik 2012 metais, baigus kurti ir diegti projekto informacinę sistemą. Įgyvendinus šį projektą, į virtualiąją erdvę bus perkelta Archyvo saugomo Lietuvos dokumentinio kino palikimo dalis. Informacinių technologijų dėka bus sukurta galimybė ne tik Lietuvos, bet ir kitų šalių gyventojams naudotis Lietuvos dokumentinio kino palikimu, puoselėjant, aktualinant ir skleidžiant Lietuvos kultūrą ir lietuvių kalbą pasaulio kultūrų įvairovės sąlygomis ir prisidedant prie bendros integralios kultūros paveldo erdvės kūrimo.

2008–2011 m. Lietuvos centrinis valstybės archyvas dalyvavo įgyvendinant tarptautinį projektą Europos filmų tinklas (The European Film Gateway, EFG), kurio rezultatas – interneto portalas www.europeanfilmgateway.eu. Projektas EFG – turinio teikėjas didžiausiai skaitmeninei bibliotekai – Europeana (www.europeana.eu). Skaitmeninių Europos filmų archyvų ir kinotekų interneto portalas siūlo laisvą prieigą prie maždaug 500 000 skaitmeninių filmų bei su jais susijusių nuotraukų, plakatų ir tekstų. Archyvo dalyvavimo projekte rezultatas – vieša internetinė prieiga prie skaitmenintos archyve saugomos 1946–1960 metų Lietuvos dokumentikos (130 filmų). Tai kino dokumentai iš keturių kolekcijų: apybraižų ir siužetų, senųjų meninių filmų, kino žurnalo „Lietuvos pionierius“ ir Antrojo pasaulinio karo metų vokiečių kino kronikos.

Lietuvos centrinis valstybės archyvas, kaip projekto partneris, taip pat dalyvauja Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos įgyvendinamame projekte „Lietuvos valstybingumo istorinis paveldas elektroninėje erdvėje“. Šiomet atrinkti rašytiniai, vaizdo, garso dokumentai Seimo kuriamai svetainei, pradėti dokumentų skaitmeninimo darbai.

Lietuvos ypatingasis archyvas, įgyvendindamas bendradarbiavimo sutartį su Lenkijos tautos atminties instituto Nusikaltimų prieš lenkų tautą persekiojimo komisija, 2011 m. pagamino 41541 skaitmeninį vaizdą, iš jų 12424 vaizdus iš popierinių dokumentų ir 29117 vaizdus iš mikrofilmų. Projekto trukmė – neterminuota. Darbai tęsiami.

4) Siekiant pagerinti teikiamų paslaugų kokybę, tęsiamas projektas „Integralios administracinių paslaugų sistemos sukūrimas“, finansuojamas ES struktūrinių fondų lėšomis (projekto kodas VP1-4.3-VRM-01-V-01-024) (atitinka **7 nuostatos 3 priemonę „Įgyvendinti projektus, skirtus tinkamam „vieno langelio“ principo įgyvendinimui viešojo administravimo institucijose ir įstaigose užtikrinti“** .

V. PLANUOJAMI ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO VEIKLOS PRIORITETAU

1. Gerinsime prieigą prie valstybės archyvuose saugomų Nacionalinio dokumentų fondo dokumentų (III. Kultūros ministerijos veiklos prioritetas – Tobulinsime kultūros paveldo (objektų ir vietovių, kilnojamųjų kultūros vertybių ir nematerialaus paveldo) prieinamumą ir apsaugą).

2. Vertinsime elektroninių dokumentų, taip pat ir vaizdo, garso dokumentų, valdymą reglamentuojančių teisės aktų poveikį ir plėtosime jų valdymo teisinę reguliavimą, vienodindami valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių elektroninių dokumentų valdymo ir naudojimo praktiką.

3. Didinsime valstybės archyvų teikiamų paslaugų prieinamumą ir efektyvumą, kurdami Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos ir valstybės archyvų teikiamų administracinių paslaugų sistemą (V. Skaidrumas ir atsakomybė viešajame sektoriuje).

4. Gerinsime dokumentų saugojimo sąlygas valstybės archyvuose.

Lietuvos vyriausiasis archyvaras

Ramojus Kraujelis